

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Sol Triplex In Eodem Universo

Hermann, Amand

Sultzbaci, 1676

Quæstio Prima. Quid sit Quantitas? seu in quo consistat ratio ejus
formalis?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95850](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95850)

DISPUTATIO IV. DE QUANTITATE.

Descendo nunc ad examinanda predicamenta, accidentia in specie, qua numero supra dixi ex communi & recipienda sententia esse novem: primum eorum statuo quantitatem; tum quia id Philosophum, quem ordinarie reliqua sequuntur Schola, fecisse deprehendo; tum quia statui supra, quantitatem esse primum & immediatum, licet non ultimum subjectum reliquorum accidentium in suo genere: unde iure praesentis etiam ante cetera examinari quamvis secundum entitativam perfectionem qualitas antecedere deberet: sed quem admodum priora perfectione, sunt posteriora generatione; ita etiam in eodem genere stando qua sunt priora perfectione erunt posteriora tractatione unde sit

QUESTIO I.

Quid sit quantitas seu in quo consistat ratio eius formalis?

Notandum quod in hac quaestione

sermo non fit futurus de ea quantitate qua dicitur virtutis, secundum quam mensuratur cuiuslibet rei perfectio, ita ut quo minus, vel quo magis una res alia re dicitur perfectior, eodem majorem, minoremve dicitur habere perfectionem: hinc quia Deus optimus maximus summus perfectus est, inter omnia entia ens est maximum, seu maxime perfectum ut ait D. Bernardus lib. 2. de amore Dei cap. 10. *Cogitandus est Deus, sine qualitate bonus, sine quantitate magnus, sine situ praesens, sine habitu continens, omnia disponens*: hinc etiam divus August. 6. Trinit. 8. dixit: *In his quae non mole magna sunt, hoc majus est quod perfectius est*. Quantitas molis est rebus solis corporeis competens, ratione cujus unum corpus, vel una res corporea excedit aliam magnitudine, seu extensione secundum unam, vel dices, vel tertiam denique dimensionem, nempe tam secundum latum, longum, quam etiam secundum profundum: sic Gigas excedit quantitate pigmeum. Et in hac acceptione Philosophus definit quantitatem in concreto .Met. cap. 7. sic: *Est divisibile in ea quae insunt quorum unumquodque, vel unumquodque, eorum unum est quid & hoc aliquid aptum est esse*. Ubi per ly *Quid* intelligit Philosophus accedens, per quod distinguitur quantitas ab alio mixto, in quo secundum aliquam sententiam omnia quatuor elementa formaliter continentur, cui mixto alioquin tota posset applicari definitio, seu potius descriptio: Dicitur *divisibile*, ut distinguitur quantitas ab accidentibus indivisibilibus & spiritualibus. Per *divisibilitatem* autem intelligenda est divisibilitas, quae per agens naturale fieri & contingere possit, & quidem ratione sui in partes quae insunt, ita ut omnibus aliis, quae sunt divisibilia sic ratione hujus, seu quantitatis competat, per quod excluditur calor intensus ut &, quia si poneretur extra omne subjectum, quantum non posset dividi saltem ab agente corporeo, sed penetraretur a quocumque corpore interposito: unde quod possit nunc ita dividi, habet hoc a quantitate, quae hoc habet a se, & ratione cujus hoc aliis competit, ut patet de Eucharistia, quae est naturaliter divisibilis ab agente corporeo, quantum est de se, quod notanter dico, quia forte per accidens contingere posset quantitatem non esse sic divisibilem, casu quo esset in

subjecto cujus partes non possent dividi, ut est de partibus caeli naturaliter loquendo, quae non sunt divisibiles, nec consequenter quantitas quae in ipsis subjectatur. dicitur *in ea quae insunt*, id est in partes ex quibus actualiter componitur, ut denotetur, quod hic agatur de quantitate in quantum est aliquod totum integrale, & non ut est totum potentiale: dicitur *quorum unumquodque*, id est ex partibus dividendis, vel *unumquodque*, id est quaelibet etiam singillatim: *est unum quid*, id est, ens aliquod completum: & *hoc aliquid*, id est singulare & per se existens extra aliud, seu aliam partem integram eisdem totius, per quod hujus totius partes distinguuntur a partibus totius actualis Metaphysici, vel Physici; quia in illis alterutra pars inest alteri, vel per identitatem, ut in toto Metaphysico, vel per informationem ut in toto Physico; item etiam per hanc ultimam partem distinguitur a corpore mixto casu, quo in ipso essent quatuor elementa formaliter, prout dixi, quod quaedam teneat sententia; quia in qualibet parte illius mixti manerent adhuc quatuor elementa formaliter. Et quamvis haec explicatio fiat congrua sit, contrahitur tamen in Scholis acerrime, in quoniam formalis ratio constitutiva quantitatis consistat? Circa quam materiam plures & diversae sunt sententiae. Prima est quam insinuavit D. Thomas p. 1. q. 29. art. 1. & opusculo 12. Alberti Magni, quae rationem formalem quantitatis constituit in mensura: Mensura autem de qua hic est sermo, non est in illa, in impropria acceptione pro eo, per quod cognoscimus gravitatem, seu potius perfectionem alicujus rei, sicut gravitas plumbi decem librarum mensurat mihi corpus, vel carnem ad decem libras. Et Deus utpote in perfectione sua infinitus, & in omni genere perfectissimus, quo magis aliquod ens creatum ad eum accedit, dicitur magis perfectum ceteris, ita ut sit mensura omnium. Et homo dicitur mensura omnium animantium, ex eo quod colligatur, quod illud animal, quo magis accedit ad hominem, sit eo perfectius, & eo imperfectius, quo magis ab eo recedit: quod etiam in omnibus aliis generibus observari potest, ita quod hinc dicatur communiter in omni genere aliquod esse, quod sit mensura ceterorum, quae sub eodem continentur, sed ut dixi, de hac mensura hic non facit sermo, sed de mensura in propria acceptione, quae est ratio per quam quantitas rei cognoscitur: sic se habet ulna apud panifices, quia applicando hanc deveniunt in cognitionem

gnitionem quantæ magnitudinis sit pannus, & sic de aliis. Et hæc est iterum duplex: alia enim est activa, alia passiva, saltem secundum diversos respectus. Activa est illa res, quæ aliquid mensuratur, seu per quam inquiritur & investigatur quantitas alicujus rei: sic ulna est mensura quæ inquiritur quantitas navis, domus &c. Mensura passiva, seu potius res mensurata dicenda, est ipsa res, cujus quantitas & magnitudo investigata & mensurata fuit, ut est ipsa domus navis lignum; dixi notantè, saltem secundum diversos respectus, quia ulna mensura est actu alio, qua inquiritur quantitas ligni 1. 2. ulnarum, & est iterum mensura passiva, quia ejus quantitas mensuratur & inquiritur iterum per palmum: unde illud quod est notius dicitur semper esse mensura actualis, & rei; minus nota dicitur mensura passiva, quia ut ipsum mensuratum. Mensura activa est triplex, alia est enim actualis, & est illa qua actualiter aliquid mensuratur; alia est aptitudinalis, quæ aliquid potest mensurare; & tertia est radicalis, quæ est formalitas ad quam sequitur aptitudo ad mensurandum. Similiter triplex est passiva, actualis, quæ mensuratur; aptitudinalis quæ mensurari potest; & radicalis, quæ est aptitudinis radix, seu formalitas ad quam sequitur aptitudo, ut aliquid possit mensurari. Sententiam Alberti sequuntur Soncinas, Javellus & alii. Secunda Sententia docet rationem formalem consistere in divisibilitate in partes constitutivas, & integrantes, ad differentiam rerum spiritualium, quæ penitus sunt indivisibiles. Hæc tribuitur tam D. Thomæ quam Scoto eamque mordaciter defendit Capreolus de Flandria: & Tertia Sententia est Arriagæ, quam sequitur etiam Oviedo, qui dicit rationem formalem quantitatis consistere in eo, quod est reddere corpus impenetrabile naturaliter, cum alio quocumque ejusdem speciei tantum. Quarta Sententia asserit, rationem formalem quantitatis esse extendere partes substantiæ materialis; ita sentit Capreolus, teste Oviedo, Soncinas & Vasquez. Quinta Sententia docet, quod ratio formalis quantitatis consistat in extensione partium, seu in illo quod est principium habendi partes extra partes, ad quam extensionem sequitur connaturalis exigentia expellendi se mutuo, & quodlibet aliud, sive ejusdem, sive diversæ speciei à loco, quæ extensio dici potest radix impenetrabilitatis, vel impenetrationis naturalis. Hæc est Scoti 4. d. 10. q. 1. D. Thomæ 1. p. q. 14. art. 11. quos præter Scotistas & Thomistas sequuntur Recentiores sat communiter, ut Complutenses, Suarez, Hurtadus, Comptonius disp. 9. Met. Sect. 2. Et licet conveniant prædicti authores, quod non debeat esse actualis extensio, sed quod sit exigentia extensionis; controversant tamen, an debeat esse extensio in ordine ad locum, vel in ordine ad se? Quod, ut intelligatur notandum. Quod habere partes extensas in ordine ad se, est habere partes cum aliquo speciali ordine inter se unitas, sive sint omnes penetrative in eodem loco, sive non sint, ita ut una ex illis servato ordine immediatè uniatur alteri alicui determinatæ, & ista tertiæ, & sic deinceps, ut verbi gratiâ, ut caput immediatè uniatur collo, collum humeris, humeri pectori, &

pectus ventri, &c. prout est corpus Christi sub speciebus. Partes verò habere extensas in ordine ad locum est, quando partes totius occupant aliquem determinatum locum, ita ut una pars correspondeat uni parti loci, & locus etiam isti parti, & sic de aliis. Et quando sermo est de aptitudinali extensione, tunc sunt partes dicentes aptitudinem ad talem & talem locum. His præmissis & prænotatis

Dico I. Ratio formalis constitutiva quantitatis non constituit in aliqua ex enumeratis mensuris, hæc est contra Albertum magnum.

Probatur Conclusio primò Universaliter. Quidquid præsupponit aliquid ante se in esse, non potest de ejus esse essentia, sed mensurari, vel mensurare seu activè, seu passivè, præsupponit quantitatem esse jam constitutam, ergò posse mensurari, vel mensurare, non erit ejus formalis ratio: patet major; quia nullum prius constituitur in esse per aliquid posteris: probatur etiam minor: quia præsupponitur jam quod quantitas sit extensa, ergò præsupponitur quantitas constituta: probatur aut. quia nihil sive activè, sive passivè, mensurare, vel mensurari potest, nisi quod est extensum, ergò præsupponitur quantitas jam extensa esse.

Probatur Conclusio secundò Specialiter de singulis, & primò de mensura actuali. Quod quæ aliquid mensuretur est merè contingens, ergò quantitas non constituetur per mensuram actualem: probatur aut. quia abesse & adesse potest, sicut quodcumque aliud accidens, & sicut ab esse potest quicumque actus, ergò: probatur consequentia; quia nihil constituitur per illud quod contingenter advenit, sed actualiter mensurare, vel mensurari contingenter advenit, ergò per illam non constituetur in sua esse formali & quidditativo. Probatur etiam de aptitudinali; quia nullum absolutum potest constitui per aliquid relativum, ut dixi satis disp. præced. sed aptitudinalis mensura est quid relativum, ergò quantitas non poterit constitui per illam aptitudinem; quia hæc est absolutum accidens, & substantiam in subsistendo maximè imitans, & proximè sequens. Quod autem aptitudinalis mensura sit quid respectivum, patet etiam à paritate rationis: quia non videtur quare aptitudinalis inhaerentia dicatur esse respectus qualiscumque; demum, & non dicatur etiam respectus aptitudinalis mensura. Probatur denique de radicali, quia res quæ convenit essentialiter uni, & est de essentia ejus, non potest alteri convenire, nec esse ejus essentia, sed radix mensurabilitatis potest alteri convenire quàm quantitati, ergò non potest esse ratio constitutiva substantiæ: probatur ma. Quia nihil magis proprium & intimum alicui, quàm sua essentia, quia per eam ab omni alio distinguitur in esse, ergò quod est de essentia unius, non potest convenire alteri, quia alioquin nullam haberent entitatè per quam specificè distinguerentur probatur etiam minor: quia convenit substantiæ, ergò potest alteri convenire: probatur aut. quia una substantia independentè ab omni quantitate potest

est aliam mensurare, & ab eadem mensurari: nam habet tam bene radicem ad mensurandum quam quantitas, ergo: probatur ant. quia potest unus angelus per applicationem substantiae decem cubitorum devenire in cognitionem alterius substantiae plurium, vel pauciorum cubitorum, dixi angelum hoc posse, quia certum videtur quod a nobis pro hoc itatu fieri nequeat. Sed

Opponitur Authoritas tum D. Augustini cap. 10. Categ. dicentis: *Quantum verò sit in ventri non potest, nisi fuerit adhibita mensura collectum &c.* tum Aristotelis, qui frequenter asserit, rationem formalem quantitatis esse mensuram, ergo in mensura radicali ad minus, si non actuali, constituenda est ratio formalis quantitatis. Sed R. D. Augustinum tantum per praefatum textum & plura similia velle, quod ad extra applicanda sit mensura, ut nos deveniamus in cognitionem alicujus quanti; non verò quod quantitas intrinsecè constituitur per mensuram etiam quamcumq; ; eodem modo dico, locutum fuisse Aristotelem, dum dicit, illud quantum aut quantitativum esse quod est mensurabile aut mensurativum, eo quod nos defectò non possumus determinatè venire in cognitionem; nisi per extrinsecam applicationem mensurae, & quod substantiam nullam entitativè extensam mensurare possumus separata quantitate, quia eam nequimus applicare localiter.

Dico 2. Nec ratio formalis constitutiva quantitatis consistit in divisibilitate. Hæc est contra secundam sententiam.

Probatur Conclusio sicuti prior. Quia quod convenit alteri, non potest esse ratio constitutiva alicujus: sed esse divisibile convenit substantiae tam bene, ac quantitati, ergo non potest esse ratio constitutiva quantitatis: probatur mi. Quia substantia capitis in homine potest conservari sine substantia manus, licet separetur ab eis quantitas, ergo divisibilitas tam bene convenit substantiae quam quantitati: Confirmatur; quia quantitatem esse, est prius quam esse divisibilem in partes. Sed

Opponitur etiam authoritas Aristotelis 5. Met. cap. 13. ut ipsum citat Mastrius qui definit quantitatem per divisibilitatem, nam supra dixit quantum esse divisibile in ea quæ insunt, sed per quod definitur aliquid per id etiam constituitur, ergo divisibilitas est ratio constitutiva quantitatis. R. dist. ma. definit quantitatem per divisibilitatem definitione proprie & rigorosè dicta, nego ma. definitione descriptivè concedo ma. similiter dist. mi. definitio est explicativa essentiae, si sit proprie dicta concedo mi. definitio descriptiva, nego mi. & consequentiam. Itaq; ex Aristotele tantum ut ipsum etiam exponit Doctor 5. Met. 9. habetur, quod divisibilitas sit proprietas quantitatis, & tamen non quæcumq;, sed illa secundum quam aliquid est divisibile naturaliter in partes integrantes, per inter positionem aut applicationem corporis. Sed

F. Amandi Hermann Logica.

Instatur: Ipse Scotus 4. d. 12. q. 2. ait: qualitatem corpoream à quantitate separatam, non esse actu divisibilem, sed tantum potentia remotà, ergo per quantitatem fit talis proximè: probatur consequentia: quodcumque aliquid competit alteri, & aliquid in esse particulari & determinato constituit, illud sibi primò competit, & debet esse magistrale, sed qualitati competit dividi in plures partes per quantitatem, ergo quantitati per se primò competit, sed R. dist. antecedens: qualitas non est actu divisibilis à quantitate, separata à causa naturali corporeo, naturaliterq; agente, concedo ant. qualitas dividi nequit in partes integrantes ab agente super naturali, vel angelo, nego ant. Itaq; verum quidem est quod aliquid dividi non possit ab agente naturali, nisi mediante quantitate: quia nullum agens naturali agere & dividere potest, nisi mediante instrumento corporeo.

Dico 3. Ratio formalis quantitatis non consistit in eo quod est reddere corpus impenetrabile cum alio ejusdem speciei. Hæc est contra Ariagam, &c. Est tamen Scholasticorum communiter, & valde difficilè defenditur contrarium propter mysterium Nativitatis & Resurrectionis Domini.

Probatur Conclusio primò. Authoritate D. Augustini epist. 3. ubi sic ait: *Ipsa virtus Dei per inviolata Matris Virginea viscera membra infantis eduxit, quæ postea per clausa ostia membra invenit induxit,* ergo ratio quantitatis non consistit in impenetrabilitate: quia manente quantitate adhuc corpora fuerant penetrabilia: tum D. Bernardus serm. 4. *Cui poterit, inquit, asper aut durus videri (scilicet Christus) qui neque ipsi matri quidam quam asperitatis, quidquam intulit lesionis.*

Probatur Conclusio ratione: Quia major est in compatibilitas inter res diversæ speciei, quam inter res ejusdem speciei, ergo si quantitas expellit quodlibet aliud ejusdem speciei, multò magis debet expellere alia quæ sunt diversæ speciei; probatur ant. Major est diversitas, & in compatibilitas inter albedinem & nigredinem quam inter duas albedines, vel duas nigredines; item inter hominem & leonem, quam inter duos homines, vel inter duos leones, ergo est major incompatibilitas inter res diversæ speciei, quam inter res ejusdem speciei, & consequenter multò magis, vel ad minus æq; citò debet expellere unum alterum, & sic malè assignatur pro ratione formalis constitutiva quantitatis impenetrabilitas naturalis cum alio ejusdem speciei. Confirmatur; quia unus homo æq; petit expellere alium hominem ab eodem loco, quam lignum vel lapidem, ergo.

Dico 4. Ratio formalis quantitatis non consistit quoque in extensione partium, sive in ordine ad se, sive in ordine ad locum. Est etiam communior Scotistarum.

Et Probatur primò. Quia substantia habet extensionem partium tam in ordine

VI.
Nec consistit in eo quod est reddere corpus in penetrabile cum alio ejusdem speciei.

III

VII.
Nec in extensione.

dine ad se, quàm in ordine ad locum, ergò in tali extensione non consistit ratio formalis quantitatis; quia ex dictis per nihil constituitur potest in suo esse formali, quod convenit alteri: probatur ant. Et pono casum: si Deus separaret quantitatem à statua marmorea A, illa substantia statuae connaturaliter exigeret manum non esse immediatè unitum pedi, nec oculum auri &c. & ex eo ipso, quod sic exigeret manum non esse sic unitam pedi, etiam connaturaliter exigit, quòd manus in priori loco licet separatur quantitas, una pars correspondeat uni parti loci, & altera alteri parti, ergò connaturaliter exigit non modò extensionem in ordine ad se, sed etiam in ordine ad locum: probatur ant. quoad secundam partem, scilicet eò ipso, quo illa substantia statuae extensionem entitativam etiam habeat extensionem localem. Illae partes substantiae non deberent se ipsas penetrare, nec etiam ad punctum loci statim confluere, ergò haberet extensionem quoad locum: probatur ant. tum quia non est assignabile punctum ad quod confluerent; tum quia Deus non teneretur illud determinare, vel causare talem confluxum, tum deniq; quia agens naturale non potest se, vel aliud quodcunq; movere ad locum distinctum, non transito medio, quia hoc naturaliter repugnat, ergò illa substantia à quantitate separata habet extensionem partium adhuc in ordine ad locum.

VIII. Dices 1. Hanc extensionem substantiae provenire insubstantia ab exigentia quantitatis, à qua formaliter constituitur una pars ejus extra aliam partem, tam in ordine ad se, quàm in ordine ad locum. Sed contra: Ideò exigit habere quantitatem, quia habet tales partes, unam extra aliam, ergò hoc non habet à quantitate: probatur ant. quia certum est quòd substantia quinque ulnaris statuae exigit majorem quantitatem, quàm substantia statuae palmaris, sed hujus alia ratio assignari non potest, nisi quia substantia quinque ulnaris habet plures partes extra se, quàm substantia palmaris, ergò substantia exigit ideò talem vel talem quantitatem, quia habet tales & tales partes.

Dices 2. Illas partes substantiae non esse extra se, nec unam partem correspondere uni loci parti, & alteram alteri, quia illa substantia tunc scilicet separata à quantitate, nec esset in loco, sed esset in numero tanquam aliquid ejus. Sed contra certum est, quòd illa substantia statuae marmorea A, quae in hoc instanti existit in hoc loco, si in altero instanti separaretur ejus quantitas, ita erit localitèr ibi, ut angelus possit eam intuitivè videre, ut distinctam ab aliis substantiis, & ab aliquibus multum distantem, ab aliis verò nullo modo distantem, similiter unam partem distare ab altera, & aliam contra ipsi immediatè uniri, sed haec sufficiunt, ut illa substantia dicatur esse in loco, ergò:

IX. Probatur Conclusio secundò.

Ex eo quòd substantia spiritualis caret partibus ejus connaturalis modus essendi in loco est simplex & indivisibilis, ita ut sit tota in toto, & tota in qualibet parte, sed substantia materialis etiam, ut à quantitate distincta & separata est opposita substantiae spirituali, ergò etiam ut

separata debet habere alium existendi modum, sed subsumo alium habere non potest nisi extensum & divisibilem, ergò substantia materialis etiam separata à quantitate habet extensionem tum in ordine ad se, tum in ordine ad locum. Confirmatur: Quia partes extensionis in qualitate per hoc distinguuntur à partibus intentionis seclusa omni quantitate, quòd illae petunt extensionem in subiecto, non istae, ergò.

Dices: Non repugnaret illis partibus se invicem penetrari, ergò illae partes non haberent modum existendi divisibilem. R. quòd quavis non implicet illis partibus, quò minus una connaturaliter possit cum alia compenetrari, repugnat tamen naturaliter illis partibus, ut quaelibet sit tota in toto & tota in qualibet parte spatii divisibilis. Sed contra Conclusionem

Opponitur Autoritas Doctoris 2. d. 12. q. 2. D. ubi docet quòd materia separata à quantitate non maneret in loco, nisi definitivè & praesentialitèr sicut Angelus, ergò substantia materialis separata à quantitate non habet extensionem partium, nec in ordine ad se, nec in ordine ad locum: aliàs non esset tantum definitivè in loco, prout esse docet Scotus. Quòd confirmatur ex eodem: num 4. d. 10. q. 3. & quòd l. 10. H. dicit solam quantitatem esse solam rationem fundamentalem essendi in loco circumscriptivè & dimensionè. Sed R. & dico quòd Scotus per modum essendi in loco circumscriptivè intelligat impenetrabilitèr, qualis est circumscriptio, quam affert quantitas substantiae: unde dum dicit materiam separata à quantitate futuram in loco definitivè, per esse in loco definitivè aliud non vult, quàm esse tale, quòd excludit circumscriptionem impenetrabilem, non verò prout excludit divisibilitatem & extensionem praesentiae, & hoc erat necessarium, quia substantiae materiali ratione suae materialitatis repugnat ita in loco constitui, ut sit tota in toto, & tota in qualibet parte. Et per hoc respondeo etiam ad Confirmationem ab auctoritate ejusdem Doctoris, scilicet solam quantitatem esse fundamentum & rationem fundamentalem essendi in loco circumscriptivè, circumscriptio impenetrabili nempe, non verò circumscriptio divisibilitatis: quia hujus fundamentum est corporeitas, quae in substantia materiali quantitatem praecedat. Sed

Instatur: Ex eodem Doctoris 4. d. 10. q. 1. M. ubi dicit: quòd praesentia divisibilis & situalis sit modus ipsius quantitatis, ergò substantia non poterit esse sic divisibilis de se, quia ut ipse dixi, nihil constituitur per id, quòd alteri competit. R. dist. auctoritatis antecedens. Praesentia divisibilis & situalis est modus quantitatis cum repugnantia penetrationis partium rei situae ad invicem, concedo ant. & id Doctoris asserere: est modus quantitatis, si praesentia divisibilis fiat sine repugnantia penetrationis, nego ant. & consequentiam. Quia hanc posteriorem praesentiam dicit Doctor, quòd etiam conveniat substantiae materiali, prout contradistinguitur; sed ex ratione

Urgetur: In substantia materiali partibus

tes integrales non possunt esse ex propria ratione divisibiles distinctæ & inconfusæ, nisi ab aliquo accidente, ergo substantia ex se non habet partes extra se, sive in ordine ad locum, sive ad se: probatur ant. illæ partes deberent uniri penes extremitates, sed has non possunt habere à se ipsis, ergo: probatur mi. Extremitates sunt indivisibilia, ut linea, superficies, & puncta; sed linea superficies & puncta non reperiuntur in substantia materiali separata quantitate, ergo substantia materialis separata quantitate non habebit illam divisibilitatem, & consequenter erit in loco circumscriptivè, sicut angelus, & non extensivè. R. dist. ant. nisi ab aliquo accidente absoluto, nego ant. nisi ab aliquo accidente respectivo, concedo ant. & nego consequentiam: & probationis minorem, cujus probationis ma. dist. Extremitates sunt indivisibilia, & punctum, linea, superficies, substantia, concedo ma. accidentalia, nego ma. & dist. mi. sed substantia separata à quantitate non habet lineam, superficiem, substantiales, nego; accidentales concedo mi. Itaq; si illa indivisibilia admittuntur in quantitate, etiam debent admitti in substantia: punctum enim quantitatis debet subjectari in puncto substantiali, & linea quantitatis in linea substantiali.

Arguitur probando quòd non modò in aptitudinali extensione consistat ratio formalis quantitatis, quod præcedebat præcedens. Argutio, sed quòd requiratur actualis extensio. Quantitas in suo esse formali debet per talem rationem constitui, per quam distinguitur à substantia; sed nisi consisteret in actuali extensione non distingueretur à substantia, ergo debet formaliter constitui per actualem extensionem: probatur mi. Quia tunc poterunt sub extensione quantitativa pedes hominis in eodem puncto indivisibili cum cæteris membris, sed hoc etiam competit substantiæ, ergo nisi in tali extensione actuali consistat, non erit per quod distinguitur à substantia: patet minor, quia substantia quæcumq; separata potest esse, vel reduci ad punctum: probatur ma. Quia in Eucharistia pedes Christi Domini sunt in eodem puncto cum aliis membris, ergo: R. negando mi. ad cujus probationem respondeo dist. ma. Poterunt in extensione quantitativa pedes hominis esse in eodem puncto cum aliis membris, ita quòd habeant distantiam ad se, nego ma: ita quòd habeant etiam distantiam in ordine ad locum, concedo ma. similiter distinguo mi. sed hoc competit substantiæ eodem modo quo quantitativè, nego mi. alio modo concedo. Itaq; licet possent membra humani corporis in puncto spatii penetrare, ut modò contingit in Eucharistia cum corpore Christi, in tali tamen casu pedes non solum sunt entitativè extra caput & alia membra in ordine ad se & ad rotum, sed etiam sunt distantes in ordine ad locum ab aliis membris in actu primo & aptitudine, quatenus suapte naturâ petunt loca distincta cum naturali repugnantia ad compenetrationem, quod non contingit de partibus substantiæ, adeoq; non est de formali ratione quantitatis, quod actualiter ponat partes substantiæ extra se invicem, sicut accidentis ratio non est actualiter inherere, sed tantum esse

F. Amandi Hermann Logica.

principium intrinsecum actualis inherentiæ exigitivum: unde sicut DEUS salvâ essentiâ accidentis potest illud conservare sive subiecto, sic illasâ naturâ quantitatis potest actualem extensionem ab ea auferre.

Instatur. Quantitas est forma & actus actualiter actuans, præbendo suum effectum formalem; sed effectus formalis quantitatis est extendere partes in ordine ad locum, ergo in actuali extensione ejus ratio consistit, & non in aptitudinali: sed R. distinguendo mi. est extendere rem in ordine ad locum actualiter, nego mi. aptitudinaliter concedo mi. Itaq; sicut qualibet alia forma actuando præbet suum effectum formalem subiecto, ita etiam quantitas, & cum esse principium exigitivum extensionis localis impenetrabilis talem effectum actu communicat subiecto, & illud denominat actu exigitivum talis extensionis; actualis autem extensio est effectus aliquis secundarius.

Urgetur. Illud verè & intrinsecè aliquid constituit, sine quo res, nec esse, nec concipi potest, sed quantitas, nec esse, nec concipi potest sine extensione actuali, ergo: probatur mi. Non potest esse quantitas sine figura recta, vel curva; sed figura nequit concipi, sine actuali extensione, nec sine ea esse, ergo nec quantitas. R. Negando mi. cujus probationis ma. dist. non potest esse quantitas sine figura intrinseca & quidditativa, concedo ma. sine figura extrinseca & situati, nego ma. similiter distinguo mi. figura nequit concipi sine actuali extensione intrinseca & quidditativa, nego mi. extrinseca & situati, concedo mi. & nego consequentiam. Itaq; quantitas bene potest esse sine figura posteriori, non priori, quod demonstrat ex Eucharistia in qua est corpus Christi sub speciebus, sine illa figura, quæ exigit extensionem situalem; quia est cum sola positione de genere quantitatis; accidentia verò e contra cum suo modo connaturali quantitativo, qualis est positio de genere situs.

Dico 5. Ratio formalis quantitativè est connatur alio & immediata exigentiæ extensionis impenetrabilis in ordine ad locum eundem, quæ exigentiæ potest vocari radix impenetrabilis, seu impenetratio. Hæc est ultimæ sententiæ & in Scholis communior, quam etiâ Baro conditionatè tenet, qui Apol. 5. Prædicant. Log. ait. 1. negat quantitatem esse distinctam à substantia, & consequenter dicit act. 2. nullam esse rationem aliam quantitatis constitutivam inquirendam, quòd si tamen esset quantitas distincta à substantia, tunc dicit. n. 9. exigentiæ extensionis localis seu impenetrabilis esse rationem formalem, verum tamen gratis ita conditionatè rem hanc determinat, imò nimium inconsequentè ad priora negat quantitatem non esse distinctam à substantia: quia Apologia ante præd. seu prima de Prædicamentis asserit & hoc ex mente doctoris subtilis 5. Met. q. 6. ut ipsum in margine citat fol. 142. prædicamenta jam posita probabilissimè distingui realiter ab invicem, ita Apologia cit. & act. num. 6. interminis: sed inter prædicamenta jam posita prima sunt, substantia & quantitas, quomodo ergo consequenter loquitur,

XII.

Explicatur ratio formalis quantitativè.

Et 2

tur,

tur, quòd quantitas non sit distincta à substantia, cum antea dixerit omnia prædicamenta esse distincta realiter. Nec juvat, si Baro diceret, se in posteriori Apologia quodlibeticè disputare; nam is non censetur disputare sic, qui primò sententiam statuit aliquam, asserens eam esse de mente & in re. Doctus, in cujus verbum juravit; imò quem se defendere gloriatur, & postea conditionatè præposità positivè contrarià opinione concludi, prout facit Baro, qui plus nimio utitur libertatem audendo & dicendo ac si in his esset Liber Baro: sed ad rem progrediendo Probo conclusionem propositam primò tum ex refutatione aliarum sententiarum, tum ex eo, quia nulla alia facilius assignari potest.

Probatur secundò. Quandoquidem aliqua res non potest sufficenter demonstrari à priori, benè probatur & describitur ac definitur à posteriori, recurrendo nimirum ad effectum aliquem, qui non nisi ab illa re quæ definienda suscipitur oriri potest: sed videmus, quòd substantiæ materiales sint impenetrabiles, ergò videndum est, quòd nam sit illud principium? subsumo: sed substantia materialis ipsa non est de se tale principium, ergò recurrendum est ad aliud: probatur aut. quia licet substantia petat extensionem localem, de se tamen non petit impenetrationem: consequentia etiam patet, nempe ad aliud principium esse recurrendum, sed aliud non potest melius assignari, quàm quantitas: probatur mi. quia illud, vel esset materia, vel forma, vel qualitas, neutrum horum est, ergò: probatur mi. quia non est materia & forma, quandoquidem se invicem in composito penetrant; nec qualitas: quia qualitates quoque sunt ad se invicem & ad aliud penetrabiles.

Probatur tertio. Illud benè statuitur alicujus essentia, à quò omnes proprietates emanant, sed ab exigentia extensionis impenetrabilis omnes proprietates quantitatis emanant: probatur mi. quia ab illa exigentia emanat impenetratio, secundo divisibilitas, mensurabilitas tam activè, quàm passivè; quia ex eo quòd habeat partes extensas impenetrabiles potest una applicari alteri, ut mensuretur & mensuret.

XIII.

Arguitur I. In contrarium: ideo secundum meam sententiam benè explicatur quantitatis essentia per impenetrabilitatem; quia impenetrabilitas est propriè passio: sed hæc ratio non sufficit ad explicandam quantitatis essentiam per impenetrabilitatem; major esse mea debet: probatur mi. quia extensio actualis, vel aptitudinalis, divisibilitas & mensurabilitas sunt tam benè passiones quantitatis, quàm impenetrabilitas, ergò hæc ratio non sufficit ut potius explicetur per impenetrabilitatem, quàm per aliquam aliam ex recensitis, & consequentè malè statuitur pro ratione quantitatis exigentia impenetrabilitatis. Sed R. diff. ma. quia est propria passio quæcunque, nego ma. quia est propria passio prima & rationi formali constitutive immediatior & proximior, concedo ma. & distinctà sic mi. nego consequentiam: ad probationem mi. dico di-

stinguendo aut. sunt proprietates æq; proxima, nego aut. remotiores, nego mi. & ob hanc rationem per impenetrabilitatis exigentiam potius explicatur ratio quantitatis, quàm per exigentiam aliarum. Sed

Instatur. Contra distinctionem ex data responsione. Ideo quantitas explicatur per impenetrabilitatem potius, quàm per alias quascunque passiones, quia est omnibus proximior, sed impenetrabilitati etiam est alia ratio proximior, ergò per ipsam potius debet explicari: probatur minor: ratio replendi & occupandi locum est prior quàm sit ratio expellendi aliud ab eodem loco, ergò impenetrabilitati est aliquid prius in quantitate: probatur aut. quia idè una quantitas expellit aliam, quia occupat jam hunc locum, ergò prius est occupare locum quam expellere aliud ab eodem propter impenetrabilitatem. R. concessa ma. negando mi. ad cujus probationem R. diff. ant. ratio replendi & occupandi locum est prior quàm sit ratio expellendi aliud in ratione generica, concedo: in ratione specifica, nego ant. & similiter disting. consequens: est aliqua ratio prior prioritate communioris, seu universalioris, concedo, prioritate specifica, nego consequentiam: probationem aut. distinguo etiam ideo expellit, quia replet & occupat locum quomodocunque, nego ant. quia replet & occupat impenetrabiliter concedo ant. & nego ab. solutè consequentiam. Itaq; occupare locum est quidem prius quam expellere, quia se habet ad modum generis, utpotè cum conveniat rebus tam quantitativis, quàm materialibus & spiritualibus; sed replere locum impenetrabiliter tantum competit quantitati, & aliis rebus ratione quantitatis, adeoq; repletio impenetrabiliter est ratio specifica quantitatis; quare cum explicatur alicujus rei natura, non debet explicare per prius quodcunque genericum, alias deberet etiam homo explicari per animal, quia animal est prius rationalitate; sicut quodcunque genericum dicitur esse prius suo specifico.

Urgetur. Ratio specifica nulli debet posse alteri competere, nec debet posse ab eo separari cujus est ratio specifica; sed impenetrabilitas potest tum competere alteri, tum ab ea separari, ergò: probatur mi. quoad r. p. quia substantiæ partes connaturaliter se expellunt ab eodem loco, ergò competit alteri: probatur aut. quia si separaretur quantitas à substantia, tunc partes illius exigerent naturaliter esse extra se invicem tam in ordine ad se, quàm in ordine ad locum, ergò: probatur etiam mi. principalis quoad alteram partem, quia quantitas corporis gloriosi est penetrabilis cum aliis corporibus quantis, ergò impenetrabilitas potest separari. R. negando mi. quoad utramque partem: cujus primæ probationis ant. diff. ratione sui, nego ant. ratione quantitatis concedo, ad probationem dico, illas partes substantiæ separatas à quantitate non petere naturaliter extensas in ordine ad locum, prout naturale opponitur violento, seu prout opponitur super, vel præter naturali, sicut motus circularis igni in sua sphaera competit; quamvis naturaliter petat moveri sursum: ad minoris quoad secundam part. prob. R. diff. etiam ant. Est penetrabilis

bilis naturaliter, nego; super naturaliter concedo ant. & nego consequentiam.

Replicatur. Impenetrabilitas est opposita penetrabilitati, ergo nec supernaturaliter poterit esse penetrabilis. R. dist. ant. Impenetrabilitas naturalis est opposita penetrabilitati naturali, concedo ant. impenetrabilitas naturalis est opposita penetrabilitati supernaturali, nego ant. & consequentiam, quod non est inconueniens, sicut nec inconueniens est quod corpus habeat inepititudinem naturalem ad essendum in multis locis, & habeat aptitudinem ad illa plura loca supernaturaliter.

XIV. **Oppugnatur Responsio:** Non est paritas de corpore & de quantitatis impenetrabilitate, ergo: probatur ant. impenetrabilitas est proprietas quantitatis, ut ipse dixi, sed secundum me proprietates, nec supernaturaliter separari potest ab eo cuius est proprietas, ergo quantitas non poterit esse sine impenetrabilitate. R. negando ant. cuius probationis mi. distinguo: proprietates non potest separari etiam diuinitus ab eo, cuius est proprietates quantum ad actum primum, concedo mi. quantum ad actum secundum, nego mi. & consequentiam. Itaque quando Deus facit duo corpora quanta se inuicem penetrare non tollit proprietatem quantitatis in actu primo, sed tantum in actu secundo; seu non tollit impenetrabilitatem, sed impenetrationem: sicut si Deus tolleret omnem risum ab homine, non per hoc tolleretur risibilitas.

Dices. Deus per suam omnipotentiam non potest facere brutum esse non irrationale in actu secundo, ergo Deus nec poterit tollere actum secundum ab aliqua re. R. negando consequentiam. Quia quaecumque per negatiuam explicatur simpliciter, petunt utramque negationem, non uero positua ut sufficienter supra hanc difficultatem explicui agendo de substantia.

XV. **Pro Fine.** Questionis nota, quod quantitas sic commodè ex dictis explicari possit: Quod sit forma quaedam accidentalis absoluta, quae supervenit substantiae, quae de se alioquin erat capax extensionis localis sine repugnancia ad compenetracionem, eam facit esse exigiuam extensionis impenetrabilis naturaliter. Ex quo patet, quod substantia non differat a quantitate per habere plures partes extensas, sed per habere tales partes, quae ex sua natura sunt incompatibiles.

QUESTIO II.

Utrum quantitas distinguatur a re quanta?

In hac questione litigium est inter Nominales & Reales: nam Divus Thomas 3. p. q. 77. a. 2. & Scotus 4. d. 12. q. 2. & in 2. q. 9. d. 9. quos non modò utriusque realis Scholae sectatores, verum etiam ferme omnes societatis Doctores teste Oviedo sequuntur, asserunt quantitatem esse accidens distinctum a substantia, seu a re quanta, quibus tamen subscribere non placuit Baroni, exigua in Magistrum

& Doctorem suum reverentia, cum tamen extranei autoritate eorum moveantur & trahantur, ut fateatur Oviedo controu. 3. Met. punct. his formalibus: His subscribo tanto autoritatis utriusque Scholae pondere tractus, nullaque firma ratione pro sententia negante quantitatem super additam allectus. Et quamvis Baro dicat Magistrum suum fuisse problematuum, nihilque de terminasse, videtur mihi tamen hallucinari quasi verò nullus ante ipsum Commentator hanc animadvertisset indifferentiam eius. Imò dum Scotus pro & contra asserit, per quantitatem non intelligit impenetrabilitatis exigiuam rationem, sed extensionem partium tam in ordine ad se, quam in ordine ad locum. Quod si Nominales vellent & ipse Baro, nulla tenus moverem contra eos lapidem, sed ultra acquiescerem; quòd per talem extensionem quantitas non distinguatur a substantia. Occham itaque 4. d. 4. quodlib. 4. q. 29. & in tract. de Eucharistia cap. 17. cum suis Nominalibus Aureolo, Capreolo, Gabriele, Arriaga, Barone tenet, quantitatem esse omnino indistinctam a substantia, sed materiam & omnes entitates corporeas tam substantiales quam accidentales per se ipsas exigere extensionem & impenetrationem. Et licet in hac materia olim fuerim post professores meos problematius, nunc tamen ad quaestionem resolutivè.

Dico. Quantitas est accidens realiter distinctum a substantia. Ita Scholae realium & Recentiorum communiter.

II. Quantitas est realiter distincta a substantia.

Probatur Conclusio primò autoritate, & imprimis D. Augustini qui 5. Trinit. cap. 10. dicit: In his quae magnitudines participatione magna sunt, quibus est aliud esse, aliud magnas esse: sicut magnus mons & magna domus Aliud est magnitudo, aliud ea quae participatione magna sunt. Tum Scoti supra, tum Philosophi 1. Physicorum t. 17. Si substantia & quantum sunt duo sunt.

Probatur Conclusio primò. Supponendo in Eucharistia manere accidentia, & etiam quantitatem sine substantia Panis, ut declarat Concilium Trident. sess. 13. Ab eodem principio habent substantia & qualitates suam impenetrabilitatem, sed illud a quo sunt qualitates impenetrabiles est, realiter distinctum a substantia, ergo etiam realiter distinctum, a qualitatibus: probatur minor; quia in Eucharistia manent qualitates impenetrabiles extensa, adeoque manet principium impenetrabilitatis; sed ex majori idem est principium impenetrabilitatis in qualitatibus quod in substantia, & e contra: ergo si est realiter distinctum a qualitatibus, erit etiam realiter distinctum a substantia.

Probatur secundò: Ad hominem, vel quantitas aliquomodo distinguitur a substantia, vel non; posterius non dicunt Nominales: nam licet negent quantitatem esse realiter distinctam, asserunt tamen distinguui ex natura rei, seu per connotata; si primum, sequeretur in Eucharistia non esse veram transubstantiationem, sed hoc est contra fidem Catholicam; ergo: probatur sequela: Transubstantiatio